

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การฝึกหัดครู เป็นสถาบันหนึ่ง ที่มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทาง สติปัญญาและความคิด เพื่อสร้างสรรคนลิตครูในระดับต่างๆ อันเป็นกำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ครูผู้ที่จะมาเป็นผู้นำของเยาวชนในอนาคตต้องมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านการศึกษาและคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังเช่น

สุโท เจริญสุข กล่าวว่ "ครูเป็นตัวจักรที่มีอำนาจ สามารถปรุงแต่งและคลบันกาลโลกนี้ให้เป็นไปอย่างไรก็ได้ เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพสูง (profession) ซึ่งต้องอาศัยการเล่าเรียน การค้นคว้า ทดลอง มีหลักทางทฤษฎีมาก" ๑

ขณะเดียวกัน สิปปนัท เกตุทัต ใ้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นครูว่า "ครูคือผู้มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญาณจะพึงมี ทั้งเป็นบุคคลสำคัญในการให้การศึกษแก่ประชาชน ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน" ๒

---

๑ สุโท เจริญสุข, เทคนิคของการเป็นครู (นครหลวงฯ : โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, ๒๕๑๕), หน้า ๓.

๒ สิปปนัท เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๑.

ยิ่งกว่านั้น พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ในพระราชพิธีพระราชทานปริญญาการศึกษาบัณฑิต ประจำปี ๒๕๐๗ มีความตอนหนึ่งว่า ครูคือควรต้องมีความรักที่เสมอเพราะจะต้องออกไปเป็นผู้ให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนผู้จะเติบโตขึ้นมาเป็นเจ้าของปกครองประเทศในอนาคต และการศึกษาอบรมขั้นพื้นฐานของเยาวชนในปัจจุบันมีความจำเป็นเพื่ออนาคตของชาติมาก^๑

นอกจากนี้ โฮเรส มัน (Horace Mann) ยังกล่าวเสริมตอนหนึ่งไว้ว่า ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวผู้เรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์และสภาพการต่างๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสูงสุด^๒

จากคำกล่าวที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่าครูคือกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนฝึกหัดครู เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะตามนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติระยะที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐ ถือว่าการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม^๓ เพราะประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้ามั่นคงเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลเมืองของแต่ละชาตินั้นเป็นสำคัญ ชาติใดมีระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ไม่มีเอกภาพสามัคคี และขาดแคลนประชากรที่มีความรู้ ความคิดริเริ่ม ความสามารถในการผลิตอันเป็นกำลังทางเศรษฐกิจ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

^๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, กระแสพระราชดำรัสและพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พระชนคร : สำนักพระราชเลขาธิการ, ๒๕๐๗), หน้า ๒๗๕.

^๒ Robert W. Richey, Planning for Teaching (New York: McGraw-Hill, 1958), p. 52.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, วางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐), หน้า ๑.

ของชาติ ก็ยากที่ชาตินั้นจะเจริญก้าวหน้ามั่นคงและดำรงความเป็นเอกราชอยู่ได้
เมื่ออาชีพครูจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด คือการมีความรู้ทุก ๆ ด้าน
ให้ทันกับเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หองสมุดจึงเป็นหัวใจทางการ
ศึกษาที่จะขาดเสียไม่ได้ เพราะมีบทบาทต่อการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะนโยบายหลัก
ของหองสมุดทุกประเภทตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรของการ เรียนการสอนใน
สถาบันการศึกษานั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในปัจจุบันได้
เปลี่ยนแนวโน้มไปจากสมัยโบราณมาก ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการและ
เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การเรียนการสอนที่จะยึดหลักสูตร
เป็นสำคัญก็กลายเป็นเพียงแคผู้ช่วยชี้แนะแนวทางเท่านั้น นักศึกษาจึงต้องสนใจและ
ค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันหมายถึงว่าความสำคัญของหองสมุด
ย่อมมีอิทธิพลต่อการ เรียนการสอนเพราะหองสมุดเปรียบเสมือนหองทดลอง^๒ ชนิดหนึ่ง
ของการ เรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของแต่ละบุคคล

ไบรอน แลมมาร์ จอห์นสัน (Byron Lamar Johnson) และ อีลัวส์
ลินด์สตรอม (Eloise Lindstroms) โลกกล่าวว่าการ เรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้งถึง
วัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้น มิได้หมายถึง เฉพาะว่าจะต้อง เรียนรู้แต่เรื่องความเป็นจริงเท่านั้น
แต่ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทางคานทัศน์คติ ความคิดเห็น ความปรีชา เบี่ยงวินัย ตลอดจนอุปนิสัย
ใจคอต้องดีขึ้นด้วย ทั้งขณะกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัย และเมื่อจบการศึกษาออกจาก

^๑ บุญดิน อัครถาวร, "การพัฒนาโยบายการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ,"
ใน ประมวลบทความวางแผนการศึกษา (นครหลวงฯ: กองวางแผนการศึกษา
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๑๕), หน้า ๑.

^๒ Guy R. Lyle, The Administration of the College Library
3d ed. (New York: H.W. Wilson, 1961), p. 147.

วิทยาลัยไปแล้วด้วย^๑ ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะต้องได้มาจากการคบค้าภายในห้องสมุด ทั้งนี้ เพราะห้องสมุดคือคลังแสงแห่งการขจัดความโง่เขลา^๒ นั่นเอง

สถาบันการศึกษาชั้นสูงของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นอยู่เดิมทั้งใน ด้านการเรียน การสอน ดังที่ นวนิตย์ อินทรามะ กล่าวว่ววิธีการสอนปัจจุบันมุ่งไปใน ทางที่จะส่งเสริมแนะแนวให้ิสิต นักศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้มีการแสดง ความคิดเห็นโดยการสอนแบบสัมมนาแบบ tutorials มากกว่าวิธีการสอนโดยบรรยาย^๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปริญญาแล้วถือว่าความรู้ที่ได้จากห้องเรียนยังไม่เป็น การเพียงพอ นักศึกษาจะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น เพราะวิทยาการต่างๆ ในปัจจุบันนี้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา แหล่งสำคัญที่นักศึกษาค้นคว้าได้คือห้องสมุด อันเป็นสถานที่รวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ^๔ และในสถาบันการฝึกหัดครูก็เช่นกัน ปัญญา สุขแสน ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของห้องสมุดว่าห้องสมุดมีความสำคัญ

^๑ Byron Lamar Johnson and Eloise Lindstroms, The Librarian and the Teacher in General Educaion (Chicago: American Library Association, 1948), p. 40.

^๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, "พระราชดำรัสพระราชนาน แก่คณะกรรมการสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย," วารสารห้องสมุด ๑๕ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๔) : ๓๒๒ .

^๓ นวนิตย์ อินทรามะ, "ปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย," วารสารห้องสมุด ๑๓ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๒) : ๓๖๖ .

^๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, การใช้ห้องสมุด พิมพ์ครั้งที่ ๑. (กรุงเทพ - มหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๕ .

ในค่านการเรียน การสอนและการค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์
ของสถาบันฝึกหัดครู

ขณะเดียวกัน บุญถิ่น อัตถากร ยังชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า
ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษามาก เพราะเป็นแหล่งรวม
วิทยาการที่มนุษย์ทุกคนสามารถจะเพิ่มพูนความรู้ของตนได้จากการอ่าน การให้การ
ศึกษาแก่บุคคลที่จะออกไปเป็นครูนั้นมีโศกนาฏกรรมว่าแต่เพียงให้ความรู้แก่นักเรียน
ฝึกหัดครูเท่านั้น แต่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนฝึกหัดครู เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือ และ
สนใจหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ วิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้ามาก ความรู้
ความคิดใหม่ ๆ มีมากขึ้น การฝึกหัดให้นักเรียนครูมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า จึง
เป็นสิ่งจำเป็น

สมาคมครูในวิทยาลัยและแผนการศึกษาในต่างประเทศได้เล็งเห็นถึงความ
จำเป็นที่จะต้องมียังห้องสมุดวิทยาลัยขึ้น จึงได้วางหน้าที่ของห้องสมุดไว้ดังนี้^๓

- ๑. เพื่อจัดหาหนังสือ วารสาร และวัสดุที่จำเป็นในทุกสาขาให้บริการแก่นักศึกษา
- ๒. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสอนและการค้นคว้าวิจัยของสมาชิก

^๑ บุญญา สุขแสน, "ความร่วมมือกันวิชาการของห้องสมุดในสถานฝึกหัดครู,"
วารสารห้องสมุด ๑๕ (กันยายน - ตุลาคม ๒๕๑๔) : ๓๕๑

^๒ บุญถิ่น อัตถากร, เอกสารครบรอบ ๑๖ ปี ของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร :
กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑.

^๓ Peter Platt, Libraries in Colleges of Education 2d ed.
(London: The Library Association, 1972), p. 9.

- ๓. เพื่อส่งเสริม ขยายขอบเขตของการอ่านหนังสือและวารสารให้กว้าง
ยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมหลักสูตรของการเรียนการสอนด้วย
- ๔. เพื่อเป็นแหล่งที่จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดในค้ำจัดทำบรรณานุกรมจาก
เจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ทางค้ำนี้เป็นพิเศษ
- ๕. ช่วยนักเรียนให้คุ้นเคยกับการใช้หนังสือใหม่ ๆ ตำราเรียน และ
โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
- ๖. เพื่อช่วยผู้ใช้ในค้ำบริการตอบค้ำถาม ช่วยการค้นค้ำ และให้ข้อมูล
ต่าง ๆ
- ๗. เพื่อจะประสานงานค้ำให้ความช่วยเหลือแก่สถาบันอื่น ๆ ในค้ำ
หนังสือและห้องสมุด
- ๘. เพื่อส่งเสริมการฝึกทางค้ำการใช้บรรณานุกรม เพื่อให้นักเรียน
สามารถค้นค้ำวรรณกรรมตามสาขาต่าง ๆ ที่ต้องการได้ รวมทั้งการหาหนังสือและ
วัสดุในการสอน
- ๙. เพื่อผลิตคู่มือแนะนำ รายการอ่าน และจัดนิทรรศการวัสดุของห้องสมุด
เพื่อส่งเสริมการสอนของค้ำอาจารย์ผู้ทำการสอน

ดังจะเห็นได้ว่าการศึกษากับห้องสมุดมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ได้ รัญจวน
อินทรกำแหง กล่าวว้า "การศึกษาที่ขาดห้องสมุดจะเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ไม่ได้ เนื่อง
จากนักเรียนจะไ้รับแต่เพียงความรู้และความจำ แต่การมีห้องสมุดจะส่งเสริมให้
นักเรียนไ้มีโอกาสค้นค้ำความรู้เพิ่มเติม เพื่อช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลและเกิด
ปัญญาองอกงามตรงตามความหมายของการศึกษา"

รัญจวน อินทรกำแหง, "ค้ำกล่าวรายงานของนายกสมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยต่อ ดร.นิพนธ์ ศศิธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ," วารสาร
ห้องสมุด ๒๐ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕) : ๗.

เป็นที่ประจักษ์กันแล้วว่าการเรียนการสอนขณะนั้นต้องอาศัยห้องสมุดเป็นสำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่จะต้องทำความคุ้นเคยกับผู้ใช้ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งให้เข้าใจถึงความต้องการของบุคคลดังกล่าวว่าเป็นความต้องการสิ่งใดและบริการอะไรจากห้องสมุดบ้าง เพื่อสามารถจัดบริการสนองความต้องการอย่างเหมาะสมเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ห้องสมุด

ผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่การปรับปรุงงานบริการของห้องสมุดวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และช่วยกระตุ้นเตือนให้ห้องสมุดวิทยาลัยครูทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียน การสอน ให้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อทราบปัญหาในการให้บริการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ

วิทยาลัยครู

๓. เพื่อทราบความคิดเห็นและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อบริการของห้องสมุด ตลอดจนความต้องการว่ามีความประสงค์ที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงบริการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางที่ห้องสมุดจะได้จัดบริการต่อไป

๔. เพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินงานบริการของห้องสมุดวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร

๕. เพื่อเป็นแนวทางที่จะหาวิธีการเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและปรับปรุงบริการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้รับความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น

สมมุติฐาน

ห้องสมุดวิทยาลัยครูยังมีหนังสือไม่เพียงพอต่อถาวรคนควา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของนักศึกษาเฉพาะระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูชนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาและค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้
๒. ออกแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติ และนำเสนอผลออกมา
๔. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. จะได้เป็นแนวทางให้ห้องสมุดวิทยาลัยครูได้ทำหน้าที่เป็น "หัวใจของการศึกษา" อย่างแท้จริง
๒. ได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่ใช้บริการแต่ละแห่ง ซึ่งจะช่วยในการปรับปรุงบริการให้ได้พัฒนาการเรียนการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๓. ผลของการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ในการนำไปปรับปรุงบริการต่างๆ ของห้องสมุด เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาทั้งชายและหญิง ระดับปริญญาตรี คุรุศาสตร์บัณฑิต ปีที่ ๓ - ๔ ของวิทยาลัยครู ๖ แห่งในกรุงเทพมหานคร

บริการ หมายถึง สิ่งทางห้องสมุดของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ได้จัดไว้
เพื่อให้บริการสนองความต้องการของนักศึกษา ในค่านหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
โสตทัศนวัสดุ ตลอดจนการจัดสถานที่และการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ

วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร หมายถึง วิทยาลัยครูจำนวน ๖ แห่งที่ตั้งอยู่ใน
กรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครู
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และ วิทยาลัยครู
สวนสุนันทา

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดกลางที่ตั้งอยู่ในวิทยาลัยครู เฉพาะในกรุงเทพมหานคร
ทั้ง ๖ แห่ง เท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. ๒๕๐๗ สมจิตร ปิยธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง นิสิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยกับหอสมุดกลาง เพื่อศึกษาว่าหอสมุดกลางให้บริการแก่นิสิตอย่างไร
นิสิตมีทัศนคติความคิดเห็นต่อหอสมุดกลางอย่างไร และรู้จักวิธีใช้หอสมุดของมหาวิทยาลัย
เป็นสถานที่ค้นคว้าหาความรู้เพียงใด โดยส่งแบบสอบถามแก่นิสิตปีที่ ๔ ทั้ง ๗ คณะ รวม
๓๔๖ คน คิดเป็น ๗๖.๖๓% จำนวน ๓๔๖ ฉบับ ผลจากการวิจัยพบว่า นิสิตปีที่ ๔
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้เวลาเพื่อการค้นคว้ามากที่สุดในเวลา ๑ สัปดาห์ นิสิต
ใช้หอสมุดกลาง เป็นจำนวน ๑ ครั้งมากที่สุด นิสิตมีความเห็นว่าบริการให้ยืมหนังสือ
เป็นบริการที่ใช้ได้ นิสิตสามารถหยิบหนังสือจากชั้นใดด้วยตนเองเป็นจำนวนมากที่สุด
ที่สุด สภาพแวดล้อมของหอสมุดกลางอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ควรขยายอาคาร ให้กว้างกว่า
เดิม ควรมีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เบื้องต้นแก่นิสิตปีที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๑๖ สุนทร แก้วฉาย ได้ทำการวิจัยค้นคว้า เรื่องการส่งเสริม
การอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งอาจารย์และ

บรรณารักษ์จัดให้แก่นักศึกษาในวิทยาลัยครู พบว่าห้องสมุดมีเนื้อที่คับแคบ มีที่นั่งอ่านหนังสือไม่เพียงพอต่อความต้องการของอาจารย์และนักศึกษา งบประมาณน้อย ไม่มีวารสารภาษาอังกฤษในแขนงวิชาต่าง ๆ ขาดกำลังคน บรรณารักษ์คนเดียวต้องทำงานทุกอย่างในห้องสมุด ตลอดจนสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๓ สวรรค์ แก้วเหล็ก ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของบรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปีการศึกษา ๒๕๑๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบปัญหาความต้องการและความคิดเห็นในการดำเนินงานห้องสมุดของบรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู และนำปัญหาที่ใดมาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดของสถานที่ดังกล่าว ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่าทั้งบรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์มีปัญหาดังนี้

๑. ปัญหาด้านงบประมาณ อาคาร สถานที่ และบุคลากร โดยพบว่าอาคารสถานที่คับแคบ ความรับผิดชอบในหน้าที่และการทำงานหนัก งบประมาณไม่เพียงพอ

๒. ปัญหาด้านหนังสือและวัสดุ หนังสือส่วนมากชำรุด จำนวนหนังสือมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน หนังสืออ้างอิงมีน้อย ขอมหนังสือไม่ทันกับผู้รับบริการ และขาดวัสดุทัศนวัสดุที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้า

๓. ปัญหาด้านครุภัณฑ์ ยังขาดครุภัณฑ์ เช่น พิมพ์ดีดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ตู้เก็บรูปภาพ การจัดนิทรรศการส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด โต๊ะเก้าอี้ไม่ได้มาตรฐาน

๔. ปัญหาด้านผู้รับบริการ ได้แก่ครูยืมหนังสือแล้วไม่คืน นักเรียนไม่รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ ใช้ห้องสมุดไม่เป็น และยังไม่รู้จักนำวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่เรียนไปใช้เป็นประโยชน์ในการใช้ห้องสมุด นอกจากนี้จำนวนผู้รับบริการมีมากเกินไป บริการไม่ทั่วถึง

๕. ปัญหาด้านบริการและกิจกรรม ทำบัตรรายการไม่ทันการบริการตอบ
คำถามไม่ได้ผลดีเพราะไม่มีเวลาว่างและขาดแหล่งค้นคว้า การบริการหนังสือของนั้น
จำนวนหนังสือน้อยไม่เพียงพอ

พ.ศ. ๒๕๑๓ พว. พันธุ์เมฆา ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการ
ในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
ชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบ
ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์ที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ
และของนักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาเอกต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการ
ในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางและภูมิภาค
โดยส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ ๒๕๐ คน และนักศึกษา ๕๐๐ คน ในวิทยาลัยครู ๑๖
แห่ง ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้ ขาดตำราเรียนในแต่ละวิชา หนังสืออุเทศมีไม่
เพียงพอ ห้องสมุดมีหนังสืออ่านทั่วไปและวารสารน้อย มีพื้นที่นั่งอ่านจำกัด ขาดบัตร-
รายการใช้ค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุด ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าผู้บริหารการศึกษาชั้นสูง
ควรจะได้สังเกตเห็นความสำคัญของห้องสมุด จัดหางบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องสมุด
จัดซื้อหนังสือวัสดุการศึกษาให้เพียงพอ และบรรณารักษ์เองควรตระหนักถึงเรื่องการ
ให้บริการห้องสมุดเป็นสำคัญ

พ.ศ. ๒๕๑๕ ละเอียด อุดมรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการใช้ห้องสมุด
ศิริราช ของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบปัญหา
ในการใช้ห้องสมุดศิริราชของนักศึกษา อนุปริญญาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จะได้
เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การศึกษานักศึกษาพยาบาลได้ผลดียิ่งขึ้นและ
เป็นพยาบาลที่ดีต่อไปในอนาคต โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามแก่นักศึกษาปีที่ ๑ - ๓
และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ รวม ๒๔๐ คน ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาส่วนมาก
ไม่ได้เข้าไปใช้ห้องสมุดศิริราชแต่ใช้ห้องสมุดอื่น ๆ แทน ที่เข้าไปใช้บริการของห้องสมุด

ศิริราชมีจำนวนน้อย แต่ก็ใช้ไม่ได้เต็มที่เนื่องจากต้องทำงานควบ เรียนควบ ต้องอยู่เวร นอกจากนี้นักศึกษายังมีความรู้สึกวาทอดสมุคศิริราชเป็นของแพทย์ เพราะส่วนมากแพทย์จะเข้ามาใช้ พยาบาลไม่ค่อยมีจึงเสมือนคนไม่มีสิทธิ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีใช้ห้องสมุดเพราะไม่ได้รับคำแนะนำตั้งแต่แรกเริ่มเขาเรียนใหม่ๆ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ทศนา หาญพล ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามริการต่างๆ ของห้องสมุดที่ให้แก่อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทราบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อบริการเหล่านั้น เป็นแบบสอบถามของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงผู้เข้าใช้ห้องสมุดทั้ง ๗ คณะรวมทั้งสิ้น ๘๕๐ ฉบับ ผลของการวิจัยพบว่าอาจารย์ของทุกคณะเข้าใช้ห้องสมุดอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อมาใช้ห้องสมุดทำารคนควาและวิจัยจำนวนร้อยละ ๕๖.๕๐ ส่วนนักศึกษาของทุกคณะมาใช้ห้องสมุดเพื่อการคนควาและวิจัยร้อยละ ๕๖.๕๐ และเพื่อการอ่านหนังสือสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่มีในห้องสมุดร้อยละ ๖๗.๐๐ โดยเฉลี่ยแล้วทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่สภาพของห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์ตลอดจนบริการและกิจกรรมของห้องสมุดมีความเหมาะสมปานกลาง นอกจากจำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมน้อยทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมบางอย่างที่ความต้องการของผู้ใช้ ๒ ประเภทไม่ตรงกัน เช่น การจัดฉายภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ อาจารย์มีความต้องการปานกลาง แต่นักศึกษามีความต้องการมาก ส่วนมากการจัดอภิปรายในโอกาสที่เหมาะสม อาจารย์ส่วนใหญ่มีความต้องการมาก ส่วนนักศึกษามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ทางห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ปรับปรุงคานบริการและการดำเนินงานของห้องสมุด ให้เป็นศูนย์กลางการคนควาและวิจัยอย่างแท้จริง

พ.ศ. ๒๕๓๐ ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องบริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่จัดให้แก่นักศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจบริการต่างๆ

ของหอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น การใช้ห้องสมุดและความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ
บริการของหอสมุด โดยส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษาจำนวน ๖๐๕ คน หรือร้อยละ ๕๕
ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในปีการศึกษา ๒๕๑๕ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาใช้ห้องสมุด
มากกว่าสัปดาห์ละครั้งในวันที่ไม่มีชั่วโมงเรียนมากที่สุด เพื่อค้นหาประกอบการเรียน
การเขียนรายงาน หรือภาคนิพนธ์ โดยศึกษาวิธีใช้ห้องสมุดด้วยตนเองและค้นหาสิ่งที่
ต้องการจากหอสมุดด้วยการใช้บัตรรายการ เทียบกับการเดินดูจากชั้น บริการของสำนัก
หอสมุดกลางและหอสมุดคณะเป็นที่พอใจของนักศึกษาในระดับปานกลาง สถานที่ตั้ง
สำนักหอสมุดกลางอยู่ไกลจากอาคารเรียนและหอพักทำให้ไปใช้บริการไม่สะดวก หอสมุด
คณะส่วนมากเปิดบริการเฉพาะในเวลาราชการ และเนื้อที่ในการให้บริการมีขนาดแคบ
มาก ทั้งสำนักหอสมุดกลางและหอสมุดคณะมีหนังสือและวัสดุการอ่านอื่นๆจำนวนน้อยและ
ให้ยืมในระยะเวลากว้าง

สรุปได้จากข้อมูลที่ไ้รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเหล่านี้พบว่าหอสมุด
ที่เป็นของมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดศิริราช
หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนใหญ่ล้วนแต่มีบริการ
ที่พึงพอใจของนักศึกษาในระดับปานกลาง ส่วนผลงานการวิจัยของ สุนทร แก้วฉาย
สวรรค์ แก้วเหล็ก และ พวา พันธุ์เมฆา ทั้ง ๓ ท่านได้ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับ
หอสมุดของสถาบันฝึกหัดครูทั้งสิ้น ซึ่งจากงานวิจัยของทั้ง ๓ ท่านพอสรุปได้ดังนี้

ก. ปัญหาทางด้านหนังสือและวัสดุต่างๆ ได้แก่ ขาดตำราเรียนในแต่ละวิชา
หนังสือมีไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า หนังสืออ้างอิงน้อยและขาดโสตทัศนวัสดุประกอบการศึกษา
ข. ปัญหาทางด้านงบประมาณ หอสมุดแต่ละแห่งได้รับงบประมาณน้อยไปเพียงพอ
ที่จะดำเนินงานของหอสมุด

ค. ปัญหาทางด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่จะมาดำเนินงานโดยเฉพาะบรรณารักษ์
ต้องรับผิดชอบมาก ทำงานหนักทั้งงานธุรการและงานสอนซึ่งยังผลให้งานด้านต่างๆไม่
สมบูรณ์เท่าที่ควร เช่น ทำบัตรรายการออกมาไม่ทัน เป็นต้น

ง. ปัญหาทางด้านอาคารสถานที่ หอสมุดของสถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่มีเนื้อที่
คับแคบมีที่นั่งอ่านจำกัด